

in nastopati proti Francozom in sploh Evropejcem prav predrzno. Napadati so začeli Francoze in jih pobijati. Sploh noben Francoz ni bil več varen pred divjimi Madagaskarci. Francija je hotela s početka z lepo prisiliti Madagaskar k zopetni pokorščini, ker pa to ni šlo, sklenila je z orožjem, z vojsko pridobiti si zopetno spoštovanje na Madagaskarju. Tako je prišlo do vojne mej Madagaskarom in Francijo.

Azija. — Japonci so vzeli prvo vojno kitajsko pristanišče Port Arthur po daljšem obleganju in trdem boju. V boju je bilo 15.000 Japoncev in 13.000 Kitajcev. Kitajci so zgubili 2000, Japonci 200 mrtvih. Večji del kitajske vojske je ušel. S pridobitvijo Port Arthur-ja so Japonci gospodarji v Kitajski. Vsak daljni upor Kitajcev bi bil brez uspeha. Japoncem je s to zmago odprta na vse kraje pot. Da bi jim bil pa mir vkljub zmagonosnemu prodiranju tudi ljub, je naravno. Zima je tu in moči so se tudi že obrabile. Zjedinjene države ameriške so se ponudile za posredovanje miru, toda le v toliko, da naznanijo mirovne pogodbe enega drugemu, ker sami Kitajci in Japonci niso v neposredni diplomatski zvezi mej seboj; sicer se Zjedinjene države ne bodo nič vmešavale.

Obrtnija.

Aluminij za grajenje ladij.

Vedno bolj se širi poraba aluminija in njegovih zmesij za različne obrtne namene. Že dolgo se je mislilo na to, da bi se iz aluminija delale tudi ladije, ker je jako lahek. Pomislek, katerega so dosedaj imeli, je pač ta, da je jako malo prožen. Nedavno je pa izdelala angleška tvrdka Jazzow in drugovi torpedovko za francosko vlado, in komisija veščakov se je o poskusih ž njo izrekla jako povoljno.

Tudi previsoka cena nekoliko ovira občno porabo te kovine za ladijodelje, dasi je morska voda prav nič ne škoduje. Ker se pa vedno boljšajo načini za pridobivanja aluminija, je pričakovati, da kmalu ta pomislek izgine. Že sedaj računajo, da bi torpedovka iz aluminija bila le za 3 %, to je kacic 9000 gld. dražji, nego jeklena. Ta razloček je pa že jako neznaten in pomorske uprave ga najbrž ne bodo dosti jemale v poštev.

V Franciji so zgradili tudi že jedno jadernico iz aluminija, ki se je pokazala jako dobro, več večjih in manjših ladij za kolonijalne namene se pa gradi, dočim je gori omenjena torpedovka prvi poskus porabe aluminija za vojno mornarico. Ta torpedovka je sicer najmanjše vrste, velika je le 14 ton. Dolga je 19 metrov, široka 2,8 metra in je 1,45 metrov globoka. Določena v to, da se z najstimi drugimi jednako velikimi torpedovkami vzame na krov velike vojne ladije „La Froude“.

Vsa ta ladija, ki je narejena skoraj vsa iz aluminijeve pločevine, v kateri je primešano 6 % bakra, tehta 2400 kilogramov. Spuščala se bodo v boji z omenjene velike ladije v morje. Hitrejša je za jedno šestino, kakor druge podobne ladije. Misli se, da ladija zaradi tega toliko hitreje gre, ker je lažja. Upa se pa pri večjih ladijah iz aluminija doseči še večjo hitrost. Omenjena torpedovka gre jako mirno, se ne trese, kakor se druge podobne ladije pri naglem vrtenju težkih strojev. To tresenje je

večkrat naravnost neznosno. Ker vse mornarične uprave skušajo doseči kolikor je moč veliko hitrost pri torpedovkah, ni dvoma le, da torpedovke iz aluminija začno delati tudi drugod, ako jih več napravijo v Franciji. Za nekatere dele pri strojih na ladijah, za katere je želeti, da so lahki, že tudi drugod rabijo aluminij, da se doseže večja hitrost. Splošna poraba aluminija bode mogoča še le, ako se posreči napraviti kako zmes, ki bode prožnejša, nego so sedanje, in zatorej tudi trdnejša. Dosedaj se je dosegla največja trdnost proti prelomu 30 kilogramov na kvadratni milimeter. Pač se bode pa pri hitrem napredku tehnike v današnjem času kmalu dala doseči večja prožnost, morda pri neznatno večji težji. Vsekako ima aluminij še veliko prihodnost, posebno ker je vedno cenejši.

Obrtnijske raznoterosti.

Vinarjev je še jako malo prišlo v promet. Finančni minister jih bode v kratkem več izdal. Razpisalo je do 20. decembra ponudbeno obravnavo za preskrbljenje 150.000 kilo bronastih denarnih ploščic, ki se bodo porabile za kovanje vinarjev. Napravo tacih ploščic so sedaj prepustili zasebni industriji.

Socijalnopolitični oddelek osnoval se je v francoskem trgovskem ministerstvu, ki bode imel zavarovalne, sindikatske in zadružne stvari.

Električna razsvetljava se začne v Gradci z dnem 2. decembra.

50.000 mest je preskrbelo dosedaj leta 1858. osnovano društvo za posredovanje služeb trgovskih pomočnikov v Hamburgu.

Tovarno za čokolado napravijo trapisti na gradu v Rajhenburgu. Za gonjenje strojev bodo baje porabili moč Save.

Kmetijstvo.

Brananje travnikov.

Za umno kmetovalstvo je skušnja večkrat več vredna, kakor vse teoretične študije. Zaradi tega mora vsak poljedelec se na to ozirati, kaj je skušnja naučila njega in druge. Seveda mora pri tem prevdarjati tudi, kaj da je uzrok tej ali oni prikazni.

Skušnja je pokazala, da na travnikih v mnogih slučajih pridelamo dosti več trave, ako jih prebranamo. V nekaterih slučajih se je pridelalo dvakrat toliko krme. Z brananjem odpravi se mah in drugi plevel s travnikov in gnojnica gre lažje v zemljo. Zrak bolje prešine prst. To je dalo povod, da se je brananje proslavljajo.

Novejši poskusi so pa pokazali, da brananje včasih travnikom tudi škoduje. Ovira namreč rast nekaterih rastlin. Tako brananje se ni obneslo na jako apneni ilovnati zemlji, če so se travniki gnojili s kajnitom ali pa Tomaževo žlindro. Pridelalo se je manj krme, ko se je travnik prebranal. Zaradi tega pa ne gre brananja kar obsoditi. Iz tega jedino sledi, da naj poljedelec skuša določiti po skušnjah, jeli za njegove travnike brananje ugodno. To lahko stori, ako jeden del svojega travnika pobrana. Kmalu bode videl, če so na pobranem delu